

IN MEMORIAM

Axel Johansson.

AXEL JOHANSSON

Den 31 juli 1948 avled i Uppsala chefredaktör Axel Johansson i en ålder av nära 80 år. Axel Johansson var född i Stockholm och tillbrakte där skolåren. Efter teologiska studier vid

Uppsala universitet inträdde han i journalistiken och knöts 1899 till Dagens Nyheter. Efter endast ett fåtal år kom dock Johansson att återvända till sin studentstad för att stanna där för alltid. Han inträdde 1900 som medredaktör för Uppsala Nya Tidning, blev 1903 huvudredaktör och stod vid sitt fränfalle alltjämt som ledare för denna tidning. Inom densamma och inom dess utgivningskrets, främst Uppsala stad och Uppsala län, kom Axel Johansson att utföra sin livsgärning. Stadsfullmäktig i Uppsala 1907 blev han 1935 stadsfullmäktiges ordförande. Landstingsman 1917 blev han Uppsala läns landstings ordförande 1929. Åren 1925—29 var han Publicistklubbens ordförande.

Den unge konservative Heimdalsordföranden Axel Johansson kom att alltmer besjålas av radikalare tänkesätt och som liberal-radikal frontkämpe kom han att med största intensitet delta i 90-talets studentdebatter. Det var i den liberala kampens gryningstid. Ehuru för Axel Johansson och hans närmaste krets de rent politiska landvinningarna voro de mål, som främst åträdde, framträdde vid sidan härav ett, som stod högt på dagordningen, nämligen den allmänna folkbildningen. Kunskapen och smaken skulle höjas hos folkets breda lager. På så vis kom det sig att Axel Johansson blev kommissarie för studentföreningen Verdandis konstitutställningar 1903—10, de första i Uppsala.

Efter sin fasta förankring vid Uppsala i egenskap av Uppsala Nya Tidnings redaktör kom Axel Johansson att starkt intressera sig också för kulturminnesfrågorna och för den folkliga kulturminnesvården. Han var mångårig ledamot av Upplands fornminnesförenings och Upplandsmuseets styrelser. Tidigt väckte han förslag om lösandet av Upplandsmuseets lokalfråga och han följde detta ärende med intresse under många år. Tyvärr skulle det dock icke bliva honom förunnat att se frågan löst. 1935 kallade Upplands fornminnesförening Axel Johansson till sin hedersledamot.

Inom vården av uppländsk kulturhistoria kom Axel Johansson att få göra en mycket stor insats i och med utgivan-

det av Upsala Nya Tidnings julnummer. Det var 1906 som det första julnumret kom. Det var ej ovanligt att tidningar utgävo en särskild julläsning för sina läsare. Mestadels innehöll dylika ett allmångods av betraktelser, poem och stämningsbilder. Ofta kunde bidragen publiceras samtidigt i ett flertal julläsningar landet runt. Axel Johansson frångick helt detta system. Han skapade i stället ett julnummer med idel originalartiklar av framstående vetenskapsmän. Innehållet kom så gott som helt att röra sig om landskapet Upplands och Uppsala stads kulturhistoria. Bildmaterialet gjordes också med ens förstklassigt. Första omslagsbilden, en stämningsfull uppländsk vinterlandskapsstudie, utfördes av den ännu verksamme konstnären Gusten Widerbäck. 1907 inträdde Olof Thunman som omslagstecknare. När sedermera det inre bildmaterialet övergick från foto till teckning blev det Olof Thunman som blev julnummerstecknaren par préférence. Ett stort antal av Thunmans kulturhistoriskt så värdefulla teckningar ha sett dagen i nära trettio årgångar av UNT:s julnummer. Varje årgång av julnumren ha haft ett mycket högtstående innehåll. Några författarnamn må visa halten härav: Oscar Almgren, Rudolf Cederström, Gunnar Ekholm, Torsten Fogelqvist, Otto von Friesen, Helge Gad, K. W. Herdin, A. G. Högbom, Carl M. Kjellberg, Bruno Liljefors, Natan Lindqvist, Sune Lindqvist, Oskar Lundberg, Jöran Sahlgren, Rutger Sernander, Olof Thunman, Nils Ålenius och Hj. Öhrvall. Tillsammans äro UNT:s julnummer ett sannskyldigt uppländskt kulturbibliotek. Många av de äldre årgångarna äro redan bibliofila rariteter. Mycket ofta citeras julnumret i den vetenskapliga litteraturen. Det kan nämnas att till Upsala Nya Tidnings 50-årsjubileum utgavs i bokform med titeln »Uppländskt» en samling representativa uppsatser ur den mångåriga julnummersserien.

Vad som vi kulturhistoriskt intresserade upplänningar måste vara Axel Johansson tacksamma för är att han även i den dagliga tidningen öppnade spalterna för kulturhistorien. Tusentals uppsatser med uppländskt kulturhistoriskt innehåll hava förmedlats till en intresserad allmänhet genom UNT. Upp-

lands fornminnesförening kan icke vara nog tacksam för allt det stöd Upsala Nya Tidning i detta hänseende givit föreningen. Och vad som är icke minst värdefullt: Axel Johanssons kulturhistoriska intresse kom så småningom att helt delas också av hans medarbetare. Det är skönt att veta att detta arv lever.

Nils Sundquist.

Foto: Hovfotograf Gunnar Sundgren, Uppsala.